

ÖZEL OKUL VE DEVLET OKULUNDA GÖREV YAPMIŞ SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMİNDEKİ FARKLILIKLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA*

Lütfü İLGAR**

ÖZ

Bu çalışmada devlet ve özel okullarının her ikisinde de çalışmış sınıf öğretmenlerinin, sınıf yönetimindeki farklılıklara ilişkin görüşlerini incelemek amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Form, özel ve devlet okullarının her ikisinde de görev yapmış 19 sınıf öğretmenine yüz yüze görüşme yöntemiyle uygulanmış, elde edilen verilerin değerlendirilmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler devlet okulunda sınıfı yönetirken en fazla zorlandıkları konular olarak öğrenci fazlalığından kaynaklı faktörlerden bahsetmişlerdir. Öğretmenlere göre, öğrenci mevcudunun fazlalığı nedeniyle sınıf ve ödev kontrolü zorlaşmakta ve öğrencilere yeterli zaman ayırlamamakta, aileler de eğitimde gerektiği kadar sorumluluk üstlenmemekte ve çocukları ile yeterince ilgilenmemektedirler. Öğrencilerin laf dinlememeleri, şımarık ve benmerkezli oluşları öğretmenlerin özel okulda görev yaptıklarında sınıfı yönetirken en fazla zorlandıkları konulardır. Devlet okulunda görev yaparken en fazla karşılaşılan istenmeyen davranışlar sırasıyla; 'arkadaşlarını şikâyet', 'izin almadan konuşmak', 'küfür etmek-küfürlü konuşmak' şeklinde iken, özel okulda en fazla karşılaşılan istenmeyen davranışlar ise 'kurallara uymama' ve 'ders içinde kendi aralarında iletişimde bulunma (konuşma vs.)' ve 'dikkat çekme/dikkat çekmeye çalışma'dır. Ayrıca bu çalışmada, devlet okulu ile özel okul arasında sınıf yönetimi bakımından en önemli fark olarak; sınıf yönetimi anlayışı farklılığı (devlette daha otokrat-özelde daha demokrat olma), özelde profesyonel yardım ve PDR desteği alma imkânı daha fazla, öğretmenin gücü ve güç kullanımını farklı (devlette öğretmen daha güçlü), özel okulda öğrencilerin benmerkezci oluşları daha fazla, devlette öğrenci daha itaatkâr ve devlette öğrencinin öğretmenini daha çok önemsemekte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Sınıf yönetimi, istenmeyen davranışlar, özel okul, devlet okulu

* 6-8 Haziran 2014 tarihleri arasında İstanbul Üniversitesi'nde düzenlenen ERPA Uluslararası Eğitim Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., İ.Ü Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, lutfulgar@hotmail.com

THE POINT OF VIEWS OF CLASSROOM TEACHERS WHO WORKED BOTH AT PRIVATE AND STATE SCHOOLS ON THE DIFFERENCES IN CLASSROOM MANAGEMENT: A QUALITATIVE STUDY

ABSTRACT

In this study it is aimed to observe the opinions of teachers who worked in both public and private schools on the differences in classroom management. In the study, the qualification research technique is applied. The data is collected with half-structured interview form. The form is applied by a face-to-face interview method with 19 teachers with both public and private school experience and during the evaluation of the data, descriptive analysis method is followed. The teachers who participate the study expressed that the toughest subject they encountered in the public school is related to the factors due to the crowd in the classrooms. According to the teachers because of the crowd in the classrooms, the control of classroom and homework is getting difficult, not enough time could be dedicated to each student, and parents are not getting under enough responsibility in the education and not dealing with their children sufficiently. The disobeying students, spoiled or ego-centric behaviors are the most problems of the teachers in the classroom when working in the private sectors. The most frequently seen misbehaviors in the public schools are 'complaining from his/her friend', 'talking without permission', 'swear, using a bad slang' whereas, in the private schools these are 'not obeying the rules', 'interaction among the student during the class' (talking in peers, etc.) and drawing or attempts of drawing attention. In this study, some points were clarified, for example the notion of classroom management the main difference between the public schools and private school (more autocracy in public, more democracy in private), the visible possibility of professional and psychological counseling and guidance help in the private schools, the difference power and the use of power in schools (More powerful teacher in public school), the more ego-centric is the student in private school, the more obeying the student is the public school and the more important is the teacher for his/her students in public school.

Key words: Classroom management, misbehaviors, private school, public school

GİRİŞ

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1972:12). Formel eğitim bir toplumun politik, ekonomik ve sosyo-kültürel özelliklerini belirlemede temel rol oynar (Lynch ve Lodge, 2002:1). Okulları, birbirini tanımayan insanları toplumu ilgilendiren

konular üzerinde çalışmak için bir araya getiren kurumlar olarak tanımlayabiliriz (Gardner, 1991:138). Okul, üzerinde çalıştığı hammaddenin toplumdan gelen ve topluma giden insanın çeşitli değer yargılarının olduğu ve çatıştığı, özel bir çevrede formal ya da informal örgütlerin yön vermeyi hedeflediği, bürokratik bir kurumdur (Bursalıoğlu, 1999:33-36). Sınıflar; öğrencilerin özenetim, diğerleri ile ortak çalışma isteği ve çok sayıda yetişkin isteklerine boyun eğme yerleridir (Fennimore, 1995:154). Birçok eğitim sisteminde öğretmen ve öğrenci ortak bir hedef yönünde sistemli ve uyumlu bir biçimde hareket ederler (Olsen ve Cooper, 2001:3). Başarı; öğretmen, öğrenci ve veli gibi üç önemli birimin bir araya gelmesi ile elde edilir (Coleman, 1998:17). Öğrenciler; güvenilmek ve saygı görmek, bir ailenin parçası olmak, öğretmenlerinden yardım görmek, sorumluluk alma konusunda fırsat bulmak, izin almak değil özgür olmak, insanca muamele gördükleri (insanların önemsendiği) bir yerde bulunmak, öğretmenlerinden başarılı olmaları için yardım görmek ve seçeneklere sahip olmak isterler (Rogers ve Freiberg, 1994:5-7).

Geleneksel açıdan kar amaçlı olmayan sosyal bir girişim ve hizmet olarak görülen eğitim, giderek artık bir sektör ve bir mal olarak görülmeye başlanmış, giderek bir eğitim piyasası oluşmaya başlamıştır (Şişman, 2008: 6). Eğitimin üretilebilir ve tüketilebilir özel bir "mal" olduğunu kabul edersek, satılabilir ve satın alınabilir olması gerektiğini kabul edebiliriz (Erdoğan, 2005:96). Öğrenci, okulun asıl müşterisidir. Öğrenci, okulun eğitim ve öğretim hizmetlerini satın almaya çalışır (Çelik, 2012:29). Özel okullar eğer dışarıdan finanse edilmiyorsa hizmetleri ücret karşılığında verir. Eğer gelirleri artırmak istiyorlarsa müşterisi olan öğrenci ve onların velilerini de memnun etmek zorundadır (Chubb ve Moe, 1988). Genel olarak "özel okul", para ile satın alınan eğitim hizmetini simgeler (Açıklalın, 1989).Türkiye’de özel okullar oran olarak diğer ülke ortalamalarının gerisinde de olsa eğitimin önemli parçası olarak Türk eğitim sisteminde yer almaktadır.

Türkiye’de eğitim hizmeti önemli ölçüde devlet tarafından verilmekte, finanse edilmekte ve denetlenmektedir (**Çokgezen ve Terzi, 2008**). Anayasal demokrasilerde devlet ilköğretim okullarının en önemli işlevi sosyo-ekonomik açıdan eşit olmayan vatandaşların çocuklarının, ailelerinin alım gücü, geliri ne olursa olsun, birbirleriyle aynı şartlarda kaliteli bir eğitim almalarını sağlamak, bu

yolla eğitime eşit erişim hakkını yoksul vatandaşlar için kağıt üstünde kalan bir hak olmaktan çıkarmaktır. İşte bu en önemli işlevleri ve demokratik bir toplumun inşa ve sürekliliğinde oynadıkları eşitleştirici rol nedeniyle devlet okulları, en gelişmiş ülkelerde bile halen eğitim sisteminin temel kurumları olarak varlık göstermekte ve oranları azalmayan hatta artan kamu kaynakları ile desteklenmekte ve eğitim, aynı sağlık alanı gibi, demokratik toplumlarda tümüyle piyasa koşullarına terk edilmesi mümkün olmayan bir hak olarak tanımlanmaktadır. Bu sebeple tüm alanları piyasaya açan ve kamu yararı (publicgood) fikrini reddeden neoliberalizmin en benimsendiği ülkelerde bile, özel okulların ve özel hastanelerin yanı sıra devlet, halen eğitim, sağlık gibi alanlarda etkin bir rol üstlenmeye devam etmekte ve bu alanı piyasaya toptan terk etmemektedir (Candaş vd., 2011).

Özel okullar

Özel okullar Türk eğitim sistemi açısından yeni olmayıp, yaklaşık yüz yıllık bir uygulamadır (Açıkalın, 1989). Ülkemizde özel okullar eğitim ve öğretim adına nitelikli eğitim vermede, teknolojiyi takip etmede, uluslar arası yaklaşımları uygulamada son derece başarılı olmuş okullardır (Erdogan, 2005:92). Özel öğretim kurumları; maliyeti, gelir ve gideri gerçek veya tüzel kişilerce karşılanan, denetim ve gözetimi ise MEB tarafından yapılan kurumlardır (Memduhoğlu, 2008:35). Özel okulların yaşaması daha fazla öğrenci çekmesine bağlıdır (Yılmaz, 2005). Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) sınavlarının yapıldığı 16 OECD ve 10 gelişmiş ülkeye bakıldığında; devlet okullarının yönetimi devlet tarafından yapılmaktadır. Özel okullar ise hükümet dışı kuruluşlar olan; dini kurumlar, ticari şirketler veya özel kuruluşlar tarafından yönetilmektedir. Özel okullar devlete bağımlı veya bağımsız olabilmektedir. Devlete bağlı özel okulların %50'sinin giderleri devlet tarafından karşılanmakta ve bağımsız bir şekilde yönetilmektedir. Devlete bağlı olmayan özel okullar bağımsız bir şekilde yönetilmekte ancak giderlerinin %50'si devlet tarafından karşılanmaktadır (PISA IN FOCUS, 2011/7 August). Ülkemizde geçmişte özel okullar için geçerli olan bu durum yakın zamanda değişmeye başlamış ve 2014 yılında özel okulda okuyan-okuyacak bazı öğrencilerin (250 bininin) ücretlerinin bir kısmının devlet tarafından karşılanması yoluna gidilmiştir.

Özel Okul- Devlet Okulu Farkları

Özel okullar resmi okullar için Bakanlıkça onaylanan programları uygulamakla yükümlüdürler. Bununla birlikte 5580 sayılı özel öğretim kurumları kanununun 6. maddesi gereği Bakanlıkça onaylanmak şartıyla farklı programlarda uygulayabilirler. (<http://ookgm.meb.gov.tr/www/ozel-okullar/icerik/180>). Özel okullar kendi hedef, standart ve metotlarını belirlerler (Chubb ve Moe, 1988). Özel okullar devlet okullarına göre daha serbestler, programlarını geliştirebiliyorlar, kaynaklarını daha rahat harcayabiliyorlar. Personellerini seçebiliyorlar, ayrıca rekabet ortamında çalışıyorlar ve yalnız veliler, öğrenciler değil toplum onlardan çok fazla şeyler bekliyor (Ensari, 2002:27). Velilerin özel okula taleplerinin en önemli etkeni, yabancı dil öğretimi olduğu söylenebilir. Ancak, tamgün öğretimi, öğretmen kadrosunun yeterliliği, fizik şartlarının iyiliği, sosyal faaliyetlerin yoğunluğu vb. nitelik artırıcı özellikler de özel okulların tercih nedenleri arasındadır (Açıkalin, 1989). Eyüboğlu (2002:138)'na göre özel okullarda öğretmen eğitimine oldukça ağırlık verilmekte, hizmet içi eğitime her okul büyük paralar sarfetmektedir. Özgan vd., (2011)'nin araştırma bulgularına göre özel okul öğretmenleri sınıf yönetimi ile ilgili kursa/seminere daha fazla gitmekte ve daha fazla ders almakta, daha fazla kitap okumaktadır. Khan, Chandio ve Farooqi (2014)'nin yaptıkları bir çalışmada okul müdürlerine göre özel okullarda düşük performans gösteren öğretmenler okuldan uzaklaştırılmalıdır fikrini devlet okulundakilere göre daha çok önemsemektedir. Bu araştırmacıların yaptıkları çalışmada özel okullarda performans değerlendirme sistemi devlet okullarına göre daha etkili bulunmuştur. Çokgezen ve Terzi (2008)'ye göre devlet okullarının (bu okullarda okuyan öğrencilerin ve eğitimcilerin) performansı özel okullara göre daha düşüktür. Devlet okullarının ve eğitimcilerinin düşük performansı dersaneler, kurslar, özel dersler gibi özel eğitim kurumları aracılığıyla kapatılmaya çalışılmaktadır.

Özel okullarda; sınıf mevcutları maksimum 28'dir. Anadil ve yabancı dil eğitiminde başarılıdır. Sportif faaliyetleri oldukça geniştir. Rehberlik çalışmaları çok ağırlık verilen vazgeçilmez bir koludur. Okulların fiziksel durumu oldukça yüksek standarttır. Öğretmen eğitimine oldukça önem verilmektedir (Eyüboğlu, 2002:138).

Devlet okulu kayıtlarının çoğu ikamet edilen yere göre yapılır (Zimmer ve Toma, 2000). Özel ilköğretim okullarında öğrencilerin memnuniyetine devlet okullarından daha fazla önem verilmektedir (Çokgezen ve Terzi, 2008). Özel ilköğretim okulundaki öğretmenler okul kültürünü resmi ilköğretim okulundaki öğretmenlere göre daha olumlu algılıyor (Yavuz ve Yılmaz, 2012). Yılmaz (2005)'in yaptığı araştırmaya göre devlet ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrenciler ile özel ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin okul yaşamının niteliği görüşleri arasında bir fark vardır. Özel okul öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin görüşleri, devlet okulu öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin görüşlerine göre daha olumludur. Bıkmaz ve Güler (2002)'e göre ebeveyn-öğretmen ilişkisinde devlet ve özel okullar arasında fark vardır. Devlet okullarında veliler iletişim becerilerinin ön planda tutulmasını isterken, özel okullarda veliler samimiyet ve objektiflik üzerinde durmaktadır.

Sınıf Yönetimi

Sınıf yönetimi, sınıf yaşamının orkestralaştırılmasıdır (Turan, 2004:10). Öğretmen öğretim zamanının çoğunu sınıf düzenini sağlamaya harcarsa öğretim için ayrılan zamanı azaltılmış olur (Çelik, 2012:12). Okulların sorunsuz bir şekilde varlığını devam ettirebilmesi için kurallar koymak ve amaçlara uygun ödül-ceza sistemleri koymak gerekir (Gardner, 1991:138). Ercan (2009:195)'a göre ABD'de öğretmenler zamanlarının yaklaşık yarısını öğrencilerin davranış problemleri ile uğraşarak geçirmektedirler. Smith (1988)'e göre iyi bir öğretmen öğrencilerinin özgüvenini yükselten, olumlu çalışma ortamı oluşturan, cezalandırıcı bir yöntem izlemeyen, yermekten çok öven, öğrencilerin heyecan ve ilgilerini yaratıcı ve olumlu yollarla kullanmayı bilendir (Akt: Smith, 1995:90). Batıda yapılan araştırmalarda, özel okullarda resmi okullara göre daha sıkı ancak, daha adil bir disiplin uygulandığı görülmektedir. Aynı araştırmalar, devamsızlık ve disiplin sorunlarının özel okullarda resmi okullara göre daha az yaşandığını göstermektedir (Coleman, 1981'den akt: İpek, 1999). Özel ve resmi ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin istenmeyen davranışlar ile karşılaşma durumlarını karşılaştıran bir çalışmada Özmen (2012) resmi ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin, istenmeyen davranışlarla daha fazla karşılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Özgan vd.,

(2011)'nin yaptıkları araştırmada özel ve resmi okul öğretmenleri sınıf yönetimi ile ilgili kursa ve/ya semineri gitmeleri veya ders almaları açısından incelendiğinde özel okul öğretmenleri lehine farklılık saptanmıştır. Ayrıca, öğretmenlerin konu ile ilgili kitap okuma durumları karşılaştırıldığında özel okul öğretmenlerinin anlamlı derecede daha çok kitap okuduğu saptanmıştır.

İyi bir sınıf yönetimi olmaksızın iyi bir eğitim ve öğretimden söz etmek mümkün değildir. Sınıf yönetimi uygulamaları da okuldan okula, sınıftan sınıfa ve hatta öğretmenden öğretmene değişiklikler göstermektedir. 2000'li yıllarda sınıfı ve öğrenci davranışlarını yönetmek çeşitli nedenlerle oldukça zorlaşmıştır. Bu nedenle bu araştırma ile devlet ve özel okullarının her ikisinde de çalışmış sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimindeki farklılıklara ilişkin görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

Yöntem

Araştırma modeli

Bu araştırma ile devlet ve özel okullarının her ikisinde de çalışmış sınıf öğretmenlerinin, sınıf yönetimindeki farklılıklara ilişkin görüşleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Çalışmada, öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2005:39)'e göre "nitel araştırma" gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamlarında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır. Bu araştırmada küçük bir grupta çalışma yapılarak, araştırmaya konu olan bireylerin görüş ve deneyimleri, mümkün olduğunca ayrıntılı ve derinlemesine ve de doğrudan sunulmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu daha önce devlette çalışmış ve halen İstanbul'da çeşitli özel okullarda görev yapan 19 öğretmen oluşturmaktadır. Bu öğretmenler 6 farklı özel okulda görev yapmaktadır. Araştırma örnekleminde yer alan öğretmenlere ait bazı özellikler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Çalışma Grubunu Oluşturan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Öğretmen	Cinsiyet	Yaş	Mesleki Kıdem	Devlet Okulunda	Özel Okulda
Ö1	E	65	42	25	17
Ö2	K	56	38	29	9
Ö3	E	64	47	27	17
Ö4	K	52	29	21	8
Ö5	K	62	43	27	15
Ö6	K	63	46	30	16
Ö7	K	52	21	7	14
Ö8	K	53	33	27	6
Ö9	K	53	33	29	4
Ö10	K	55	29	20	9
Ö11	K	57	39	21	18
Ö12	K	58	38	21	17
Ö13	K	60	40	25	15
Ö14	K	59	34	20	14
Ö15	E	51	20	5	15
Ö16	K	55	34	24	10
Ö17	K	57	37	25	12
Ö18	K	60	43	24	19
Ö19	K	58	37	29	8

Katılımcı öğretmenlerin 3'ü erkek, 16'sı kadındır. Öğretmenlerin yaşları 51-65 arasında değişmektedir. Mesleki kıdem olarak en düşüğü 20 en yükseği 47 yıllık kıdeme sahiptir. Devlet okulunda görev yapılan yıl 5-30 yıl arasında değişirken, özel okulda görev yapılan yıl 4-19 yıl arasında değişmektedir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

2013-2014 eğitim-öğretim yılında yapılan bu çalışmada verileri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun geçerliliğini sağlamak için pilot uygulama yapılmış, 3 uzmandan uzman görüşleri alınmış ve gerekli düzeltmeler yapılarak son haline getirilmiştir. Bu form çalışma grubunda yer alan, özel ve devlet okullarında görev yapmış, araştırmaya katılmaya gönüllü olan 19 sınıf öğretmenine yüz yüze görüşme yöntemiyle, görüşme yönteminin ilkelerine dikkat edilerek uygulanmıştır. 7 açık uçlu sorudan oluşan görüşme formunun kullanıldığı her bir görüşme yaklaşık 20-25 dakika sürmüştür.

Görüşmeler katılımcıların izni alınarak ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş ve çözümlemesi yapılmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular aşağıda verilmiştir:

1. Devlet okulunda sınıf yönetiminde en fazla hangi konularda zorlandınız?
2. Özel okulda sınıf yönetiminde en fazla hangi konularda zorlandınız?
3. Devlet okulunda sınıfı yönetmenin en kolay yönleri nelerdir?
4. Özel okulda sınıfı yönetmenin en kolay yönleri nelerdir?
5. Devlet okulunda görev yaparken en fazla karşılaştığınız istenmeyen davranışlar nelerdir?
6. Özel okulda görev yaparken en fazla karşılaştığınız istenmeyen davranışlar nelerdir?
7. Devlet Okulu ile özel okul arasında sınıf yönetimi bakımından en önemli farklar sizce nedir?

Çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini artırmak için araştırmaya katılan bireylerin gönüllü olmasına, soruların açık ve anlaşılır olmasına, görüşme ilkelerine dikkat edilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin değerlendirilmesinde betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2005:224)'e göre betimsel analiz yaklaşımında elde edilen veriler, araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenleneceği gibi, görüşme süreçlerinde kullanılan sorular veya boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir.

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin görüşme formunda yer alan açık uçlu sorulara verdiği cevaplar araştırmacı tarafından yazılı hale getirilmiş, sınıf yönetimindeki farklılıklara ilişkin veriler sistematik ve açık şekilde betimlenerek düzenlenmiş, bu veriler tablolara dönüştürülmüş, aynı şekilde görüş belirten öğretmenlerin sayıları verilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin yaptığı açıklamalardaki temel düşüncüyü özetleyen cümlelerden bazıları doğrudan alıntılarla tırnak içinde aynen sunulmuştur. Görüşleri aynen aktarılan öğretmenler, sırasıyla Ö-1, Ö-2, ... şeklinde sembolize edilmiştir.

Bulgular

Öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplar betimsel analiz tekniği ile analiz edildikten sonra bu cevaplardan birbirine yakın cümleler maddeleştirilip aynı şekilde kategorize edilerek tablo haline getirilmiş ve frekansları verilmiştir.

Tablo 2: Devlet okulunda sınıf yönetiminde en fazla hangi konularda zorlandınız? sorusuna verdikleri cevaplar

N=19	f
Öğrenci mevcudunun fazlalığı nedeniyle sınıf kontrolünün zorlaşması	19
Öğrenci mevcudunun fazlalığı nedeniyle ödev kontrolünün zorlaşması	16
Öğrenci mevcudunun fazlalığı nedeniyle öğrencilere yeterli zaman ayıramama	15
Ailenin yeteri kadar sorumluluk üstlenmemesi	15
Velilerin çocukları ile yeterince ilgilenmeyişleri	14
Öğrencinin eğitim ve öğretimi yeterince önemsememesi	13
Öğrencinin yeteri kadar sorumluluk üstlenmemesi	12
Öğretmenin veli ile işbirliği kuramaması	11
Verilen ödevlerin önemsenmemesi ve zamanında yapılmaması	10
Çevresel faktörlerin öğrencileri olumsuz etkilemesi	10
Öğrencilerin araç-gereç temininde zorlanması ve okula eksik malzeme ile gelmeleri	10
Öğrencilerin çoğunun içine kapanık olması	9
Öğrencide özgüven eksikliği	9
Rehber öğretmen yetersizliği	9
Öğrencilerde öğretmen tarafından fiziksel ve duygusal şiddet uygulanacağı korkusu	7
Ders işlenişinde okulun araç-gereç yetersizliği	6
Öğrencinin iletişimle değil, dayakla iş yapmaya alışkın olması	6
Sınıfın fiziki koşullarının yetersiz oluşu	6
Derse katılımın düşük olması	5
Yan sınıflardaki öğretmenlerin zamanında derse girmemesi nedeniyle oluşan gürültü	2
Okul idaresinin adamsendeciliği	1
Sınıfların ısınma – havalandırma problemleri	1
Çok zorlanmadım	1

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmenlerin tamamına yakını “devlet okulunda sınıf yönetiminde en fazla hangi konularda zorlandınız” sorusuna verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak öğrenci fazlalığından

kaynaklı faktörlerden bahsetmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı öğrenci mevcudunun fazlalığı nedeniyle sınıf kontrolünün zorlaşması, 16 öğretmen öğrenci mevcudunun fazlalığı nedeniyle ödev kontrolünün zorlaşması, 15 öğretmen öğrenci mevcudunun fazlalığı nedeniyle öğrencilere yeterli zaman ayıramamadan söz etmişlerdir. Sınıfların kalabalık oluşuna ilişkin olarak (Ö-8) katılımcısı, *'Sınıfta öğrenci sayısı ile sınıfı yönetmede başarılı olma arasında doğru orantı vardır. Öğrenci sayısı belli bir sayının mesela 30'un üzerine çıkarsa sınıfı yönetmek zorlaşır. Sınıfta öğrenci sayısı ne kadar makul sayıda olursa sınıf yönetimi daha kolay olur.'* şeklinde görüşünü belirtmiştir. Bu konuda (Ö-17) katılımcısı *'Devlet okulunda en fazla zorlandığım sınıfların çok kalabalık oluşuydu. 87 kişi 1. sınıf okuttuğum zaman oldu.'* şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Öğretmenlerin tamamına önemli bir kısmı da “devlet okulunda sınıf yönetiminde en fazla hangi konularda zorlandınız” sorusuna verdikleri cevaplarda aile kaynaklı faktörlerden bahsetmişlerdir. Araştırma sorusuna verilen cevaplarla 15 öğretmen ailenin yeterli kadar sorumluluk üstlenmemesi, 14 öğretmen velilerin çocukları ile yeterince ilgilenmeyişleri yönünden zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Velinin ilgisizliği konusunda ise (Ö-10) katılımcısı, *'Ne yazık ki devlet okulunda velilerin çoğu çocuğunun kaçta okuduğunu, hangi şubede olduğunu, öğretmenin kim olduğunu bilmemekte, yılda 1-2 kere yapılan davet yazısı gönderildiği halde veli toplantılarına bile gelmemektedir.'* şeklinde görüşünü belirtmiştir. Bu araştırmada ortaya çıkan önemli bir sonuçta çocuk eğitiminde şiddetin hala yaygın oluşudur. Çocuk eğitiminde şiddete ilişkin olarak ise (Ö-13) katılımcısı *'Ne yazık ki öğrenci iletişimle değil, dayakla iş yapmaya alıştırılmış. Çocuk, anne-babası ya da sizden önceki öğretmeni tarafından bağrılarak ya da dayakla iş yaptırılmaya alışmışsa bunu sizden de bekliyor. Eğer bunu yapmaktan imtina ederseniz başınıza bela oluyor. Sözlü iletişim kurarak kendini kontrol etmeyi öğretmek hem çok zor hem de çok zaman alıyordu'* şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Tablo 3: Özel okulda sınıf yönetiminde en fazla hangi konularda zorlandınız? sorusuna verdikleri cevaplar

N=19	f
Öğrencilerin söz dinlememeleri	16
Şımarıklık	16
Öğrencinin ben merkezli oluşu	15
Aşırı özgürlük istemleri (her istediğini yapma hakkını kendinde görmeleri)	15
Kural tanımazlık (Sınıf kurallarının uygulanmasında zorlanma)	13
Otokontrol kazanmamış olmaları (kendilerini yönetmede zorlanmaları)	12
Öğrencilerde birbirlerine sevginin yetersizliği	12
Öğrencilerde birbirlerine saygının yetersizliği	12
Derse hazırlıksız gelme	12
Velinin yüksek beklentisi	12
Derse ilgisizlik	12
İlgi dağınıklığı (odaklanma sorunları)	11
Sorumluluklarını önemsemeyişleri	10
Aile tarafından hazırta alıştırılmaları	10
Doyumsuzluk	9
Öfkelilik	8
Öğrencilerde empati eksikliği	8
Okulun yüksek ve sınırsız beklentisi	7
Öğrencide paylaşım duygusu eksikliği	6
Arkadaşlarının da kendileri kadar önemli olduğunu anlamamaları	6
Velilerin çocuklarının olumsuz davranışlarını kabulde zorlanmaları	6
Velilerin çocuğunun yorulmasını, üzülmesini istememeleri	6
Velilerin amaçsız, bilinçsiz istek ve davranışları	5
Öğrencilerin ödev yapmak istemeyişi	5
Velinin sınıf düzenine ilişkin konuşmayı kendinde hak görmesi	4
Öğrencide aşırı rekabetçilik	3
Öğrencide aşırı hırs	3
Öğrencide aşırı kıskançlık	3
Öğrencide hoşgörü eksikliği	2
Velide para verdim zekâ satın aldım mantığı	1
Sınıftaki öğrenci sayısının azlığı	1
Hiç zorlanmadım	1

Tablo 3'te görüldüğü gibi “Özel okulda sınıf yönetiminde en fazla hangi konularda zorlandınız” sorusuna verdikleri cevaplarda 16 öğretmen öğrencilerin söz dinlememelerinden ve şımarık oluşlarından, 15 öğretmen öğrencilerin ben merkezli oluşundan bahsetmişlerdir. Öğrencilerin söz dinlememeleri konusunda (Ö-3) katılımcısı, *‘Özel okul öğrencileri hiç sözden anlamıyorlar, söz dinlemiyorlar. Egosantrikler; yani, dünyanın onların-kendilerinin etrafında döndüklerini düşünüyorlar, aileleri tarafından aşırı şımartılmışlar ve her istediklerinin yapılmasına alışkın oldukları için sınıfta da bunun bu şekilde olmasını istiyorlar.’* şeklinde görüşünü belirtmiştir. Aynı şekilde (Ö-1) katılımcısı, *‘Devlet okulunda öğrenciye dur dediğinde hiç olmazsa belki öğretmenini sevdiği için belki de öğretmeni üzülmesin diye duruyor. Özel okulda ise çocuk durması gereken noktayı bilmiyor, freni patlamış kamyon gibi... Her şeyi bir anda ezip geçiyor’* şeklinde görüşünü belirtmiştir. Araştırmada dikkat çeken bir sonuçta veli beklentileri ile ilgilidir. 12 öğretmen zorlandığı konularla ilgili olarak velinin yüksek beklentisinden söz etmiştir. Örneğin, buna uygun olarak (Ö-9) katılımcısı, *‘Özel okul velileri benim işim para vermek, eğitmek işi ise öğretmenin anlayışındalar... Al parayı, ver eğitimi anlayışına sahipler. Oysa çocuğun eğitiminde en önemli pay ebeveynindir, ebeveyn görevini yerine getirmediği zaman eğitimin ve eğitilmiş çocuktan söz edemeyiz.’* şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Tablo 4: Devlet okulunda sınıfı yönetmenin en kolay yönleri nelerdir? sorusuna verilen cevaplar

N=19	f
Öğrencinin öğretmene daha bağlı olması	15
Öğretmenin daha fazla söz sahibi olması	14
Öğrencilerin otoriteye boyun eğmeleri	14
Öğrencinin öğretmene daha saygılı olması	13
Öğretmenin otoritesinin dinlenmesi	12
Öğrencilerin kuralları sorgulamadan kabul etmeleri	12
Öğrencilerin okul kural ve prosedürlerine uyması	10
Öğrencilerin öğretmeni daha dikkate almaları	10
Velilerin okula daha fazla güven duyması	9
Öğrencilerin öğretmene daha olumlu bakış açısına sahip olması	9
Öğretmenin disiplin sağlamada daha farklı yollar deneyebilmesi	8
Aile müdahalesinin olmayışı veya az olması	8
Velilerin öğretmene daha olumlu bakış açısına sahip olması	7

Velilerin öğretmene daha fazla güven duyması	7
Verilen görevin mutlaka yerine getirilmesi	6
Velinin öğretmene daha saygı duyması	5
Öğrencinin daha istekli olması	5
Ortak kural koyma	4
Öğrencinin ideallerinin olması ve hedefe daha fazla odaklanması	4
Birlikte belirlenen kuralları uygulayabilme	4
Öğrencinin bilgiye aç olması	3
Dersi sabote edemez oluşu	3
Öğrencilerde otokontrolün daha gelişmiş olması	3
Öğrencinin grup içinde uyumlu çalışması	2
Öğrencinin dersi etkin dinlemesi	1

Tablo 4’te görüldüğü gibi “Devlet okulunda sınıfı yönetmenin en kolay yönleri nelerdir” sorusuna 15 öğretmen, öğrencinin öğretmene daha bağlı olması, 14 öğretmen, öğretmenin daha fazla söz sahibi olması, 14 öğretmen, öğrencilerin otoriteye boyun eğmeleri, 13 öğretmen ise öğrencinin öğretmene daha saygılı olması şeklinde cevaplar vermişlerdir. Öğrencinin öğretmene bağlı ve saygılı olmasıyla ilgili olarak (Ö-5) katılımcısı “*Öğrenci öğretmene daha saygılı ve bağlı, çünkü veli çocuğuna oku ve öğretmene daha saygılı olmayı öğretmiştir.*” (Ö-7) katılımcısı, “*Öğrenciler öğretmene daha saygılılar ve öğretmeni daha fazla dikkate alıyorlar.*”, (Ö-18) katılımcısı, “*Devlet okulunda veli ve öğrenci profili farklı olduğu için veli de öğrenci de öğretmen saygı duyuyorlar. Bu da sınıf yönetiminde kolaylık olarak yansıyor.*” Öğretmenin daha fazla söz sahibi olması ile ilgili olarak (Ö-3) katılımcısı “*Öğretmen devlet okulunda daha çok söz sahibi oluyor. Disiplin sağlamada daha kolay yollar deneyebiliyoruz.*” ve aynı konuda (Ö-5) katılımcısı “*Devlet okulunda öğretmen sınıfta daha özgürdür.*” şeklinde görüşlerini belirtmektedirler.

Öğrencilerin otoriteye boyun eğmeleri konusunda (Ö-1) katılımcısı “*Öğretmenin otoritesi dinlenir. Öğrenci bilgiye açtır, grup içinde uyumlu çalışır, dersleri etkin dinler, dersi sabote edemez, verilen görevleri mutlaka yerine getirir.*”, (Ö-15) katılımcısı “*Devlet okullarında genelde disipline ve otoriteye yatkın bir sınıf dinamiği vardı. Bu da sınıf yönetimini kolaylaştırmaktaydı.*” ve (Ö-10) katılımcısı “*Devlet okulunda öğrenciler direktifleri önemseyerek dinliyorlar. Özel okul öğrencilerinde bu konuda bir rahatlık ve umursamazlık hakim.*” Kurallar ile ilgili olarak (Ö-2) katılımcısı,

“Birlikte kurallarımızı koyardık ve uygulardık. Aile müdahalesi yok denecek kadar azdı. Dolayısıyla, çocuklar da ben de rahattık.” (Ö-13) katılımcısı, “ Devlet okullarında öğrenciler sorgulamadan, nedenini düşünmeden kuralları kabul ederlerdi.” ve (Ö-16) katılımcısı “Devlette veli ve öğrenci öğretmenin rehberliğini kabule etmiştir. Öğretmen öğrencinin her şeyidir. Böylece öğrenci okul kural ve prosedürlerine kolaylıkla uyar.” şeklinde görüşlerini belirtmektedirler.

Tablo 5: Özel okulda sınıfı yönetmenin en kolay yönleri nelerdir? sorusuna verilen cevaplar

N=19	f
Sınıf mevcutlarının az olması	19
PDR hizmetlerinin kolay alınması	17
Teknoloji kullanımın kolay olması	16
Materyalin bol olması	16
Öğrencinin kendini kolaylıkla ifade edebilmesi	15
Öğrencide özgüvenin yüksek olması	12
Öğrencinin okulu daha çok sevmesi	10
Öğretmenin kendini sevdirmesinin daha kolay olması	10
Okulöncesi eğitim almış öğrenci sayısının fazlalığı	7
Öğrencilerin öğrenmeye istekli ve hazır oluşları	4
Veli-öğretmen –okul işbirliğinin sağlanması	4
Velinin öğretmene inanıp güvenmesi	3
Öğrencinin öğretmene inanıp güvenmesi	2
Öğrencilerin derse katılımının yüksek oranda olması	1

Tablo 5’te görüldüğü gibi öğretmenlerin tamamı ve tamamına yakını “Özel okulda sınıfı yönetmenin en kolay yönleri nelerdir” sorusuna verdikleri cevaplarda öğrenci sayısının azlığından, PDR hizmetlerinin kolay alınmasından ve teknoloji kullanımın kolay olmasından bahsetmişlerdir. İlk üç sırayı oluşturan bu maddelere ilişkin olarak (Ö-7) katılımcısı, “Özel okulda sınıf mevcutlarının az olması ve teknolojinin derslerde çok iyi kullanılması, gerektiğinde PDR desteğinin alınması sınıf yönetimini kolaylaştıran faktörlerdir.”, (Ö-1) katılımcısı “Özel okulda sınıf mevcutları azdır. Öğrencide özgüven oldukça yüksek olduğundan derse katılım da yüksek orandadır. Materyal boldur, teknoloji kullanımı kolaydır.”, (Ö-12) katılımcısı “Yaşanan sorunlarda daha fazla destek alabiliyoruz. Rehberlik biriminin desteği ile çözüm yolları deneyebiliyoruz.”, (Ö-3) katılımcısı “Öğrenci sayısının ideal olması

nedeniyle her çocukla ilgilecek zamanı bulabiliyorsunuz.” demektedir. (Ö-10) katılımcısı *“Rehberlik servisi devlet okullarına göre daha aktif çalışıyor.”* (Ö-9) katılımcısı *“Öğrencilerin eğitim ve öğretimin önemini bilerek, okula hazırlıklı başlamaları sınıfı yönetmeyi daha kolaylaştırıyor.”*, (Ö-15) katılımcısı ise *“Özel okulda öğrencilerin öğrenmeye istekli ve hazır olmaları sınıfı yönetmenin en kolay yönüdür.”* ve (Ö-16) katılımcısı, *“Veli-öğretmen-okul işbirliğinin sağlanması destekleniyor, velilere daha kolay ulaşabiliyoruz.”* şeklinde görüşlerini belirtmektedirler.

Tablo 6: Devlet okulunda görev yaparken en fazla karşılaştığınız istenmeyen davranışlar nelerdi? sorusuna verilen cevaplar

N=19	f
Arkadaşlarını şikâyet	14
İzin almadan konuşmak	14
Küfür etmek –küfürlü konuşmak	14
Argo sözcük kullanma	12
Sokak ağzıyla konuşma	10
Ödev yapmama	9
Arkadaşlarına karşı kabalık (saygısızlık)	8
Arkadaşlarının eşyasını izinsiz almak ve kullanmak	8
Derste izinsiz dolaşmak	8
Kavga etmek	6
Kılık-kıyafete dikkat etmeme	5
Beden temizliğine dikkat etmeme	3

Tablo 6 incelendiğinde; “Devlet okulunda görev yaparken en fazla karşılaştığınız istenmeyen davranışlar nelerdi” sorusuna 14 öğretmen arkadaşlarını şikâyet, izin almadan konuşmak, küfür etmek–küfürlü konuşmak şeklinde cevap vermişlerdir. Bu üç istenmeyen davranış konusunda sırasıyla (Ö-16) katılımcısı, *“Sınıfta sıklıkla ‘öğretmenim arkadaşım bana vurdu, saçımı çekti, defterimi karaladı, kalemimi aldı’ vb. şikâyetlerini duyardım.”*, (Ö-10) katılımcısı *“Ne kadar baştan anlaşırsak anlaşalım, çocuk parmak kaldırmadan konuşmak istiyor, konuşma sırasını beklemiyor.”* ve (Ö-7) katılımcısı, *“Küfür toplumun hemen her kesiminde görülen bir davranıştır. Özellikle devlet okulundaki öğrencilerde küfür daha fazla görülür.”* Demektedir. Çocukların sokak ağzıyla konuşması ile ilgili olarak (Ö-3) katılımcısı, *“Devlet okulundaki çocuklarda sokak ağzıyla konuşmayı sıklıkla duyardım. Çocuk sokakta ne görürse aynısını sınıfa yansıtır.”* şeklinde görüş belirtmektedir. Bütün bunlarla

birlikte (Ö-14) katılımcısı “*Özellikle öğrenciler arasında itiş-kakış ve kavga yaygın olarak görülür. Başınızı başka bir yana çevirdiğiniz anda bir vukuatla karşılaşabilirsiniz... Tabii kalabalık sınıfları kontrol altında tutmak ta o kadar kolay değil. Her an her şey olabilir.*”, ve (Ö-13) katılımcısı, “*Devlet okulunda ne yazık ki veli de öğrenci de kılık-kıyafete ve beden temizliğine önem vermiyor...Düzenli olarak banyo yapan, turnak kesen, diş fırçalayan çocuk sayısı oldukça az*” şeklindeki görüşleri ile farklı boyutlara dikkat çekmektedirler.

Tablo 7: Özel okulda görev yaparken en fazla karşılaştığınız istenmeyen davranışlar nelerdi? sorusuna verilen cevaplar

N=19	f
Kurallara uymama	16
Ders içinde kendi aralarında iletişimde bulunma (konuşma vs.)	16
Dikkat çekme/Dikkat çekmeye çalışma	13
Dersten sıkılma	12
Kendine ait malların değerini bilmeme-zarar verme	12
Fevrilik	9
İzin almadan konuşma	9
Ders dışı etkinlikle uğraşma	9
Arkadaşını kırıcı-ıncitici davranış	8
Başarılı olanları kıskanma	7
Birbirlerine fiziksel şiddet uygulama	7
Olumsuz sözcükler kullanma	7
Derste telefonla ilgilenme	7
Kuralları kabul etmede zorluk çıkarma	6
Evdaki egemenliğini okulda da sürdürmeye çalışma	6
Arkadaşının sözünü kesme	5
İlgi dağınıklığı	4
Olur, olmaz zamanda konuşma	4
Derste dalma-hayal kurma	4
Derse geç kalma	2
Ders işlenişini engelleme	1
Okul sınıf eşyalarına zarar verme	1

Tablo 7 incelendiğinde; öğretmenlerin büyük bir kısmı “Özel okulda görev yaparken en fazla karşılaştığımız istenmeyen davranışlar nelerdi” sorusuna 16 öğretmen kurallara uymama ve ders içinde kendi aralarında iletişimde bulunma (konuşma vs.), 13 öğretmen ise dikkat çekme/dikkat çekmeye çalışma şeklinde cevap vermişlerdir.

Bu istenmeyen davranışlarla ilgili olarak (Ö-2) katılımcısı, “*Sınıfta sınıf kurallarını belirlerken ve belirlenmiş kuralları uygularken çocuk bunlara karşı direnç gösteriyor, kabul etmiyor ve sürekli olarak zorluk çıkarıyor. Bu durum sıklıkla karşımıza çıkabiliyor.*” Öğrencilerin kendi aralarında iletişimde bulunmaları ile ilgili olarak (Ö-16) katılımcısı “*Özel okulda çocuklar dersin yerine kendi aralarında konuşmayı daha fazla tercih edebiliyor, bunun için bazen yaptırımlar uygulamak zorunda kalıyorum.*” Dikkat çekme ile ilgili olarak (Ö-7) katılımcısı “*Öğrenci ya evinde aşırı ilgi görüp şımartılıyor ya da hiç ilgi görmüyor. Yani iki uçta muamele görüyor. Her iki uçta muamele gören çocuklar dikkat çekme davranışlarına daha fazla başvuruyorlar.*” demektedir. Çocukların dikkat sürelerinin azlığı ile ilgili olarak (Ö-12) katılımcısı, “*Çocukların dikkat süreleri çok kısa ve hemen dağılabiliyor... Odaklanma sorununu daha fazla yaşıyorlar.*” demektedir. Şımarıklık ile ilgili olarak (Ö-10) katılımcısı, “*Öğrenci ev yaşamında kurduğu egemenliği okulda da sürdürmek istiyor.*”, kırılcılıkla ilgili olarak (Ö-17) katılımcısı “*Öğrencilerin birbirlerine karşı kırıcı olmaları en fazla karşılaştığım ve beni rahatsız eden istenmeyen davranıştı. Birbirlerine vurma ve başarılarını kıskanma beni en çok üzen davranışlardı. Ailenin verdiği eğitim çocuğa yansıyor. Evde saygı ortamı yoksa sevgi eksikse o çocuk nasıl arkadaşını sevecek, öğretmenini sayacak?*” otokontrolde zorlanma ile ilgili olarak (Ö-13) katılımcısı “*Özel okulda öğrenciler kendilerini kontrolde oldukça zorlanıyorlar, başkalarını dinlemiyorlar ve sıklıkla arkadaşlarının sözünü daha fazla kesebiliyorlar.*”, ve (Ö-15) katılımcısı “*Öğrenci kendini yönetmede zorlanıyor ve dersin işlenişin engellemeye çalışıyor.*” şeklinde görüş belirtmektedir.

Tablo 8: Devlet Okulu ile özel okul arasında sınıf yönetimi bakımından en önemli farklar sizce nedir? sorusuna verilen cevaplar

N=19	f
Sınıf yönetimi anlayışı farklılığı (Devlette daha otokrat- Özelde daha demokrat olma)	16
Özelde profesyonel yardım ve PDR desteği alma imkânı daha fazla	15
Öğretmenin gücü ve güç kullanımı farklı (Devlette öğretmen daha güçlü)	13
Özel okulda öğrencilerin benmerkezci oluşları daha fazla	12
Devlette öğrenci daha itaatkâr	12
Devlette öğrenci öğretmenini daha çok önemser	12
Özel okulda veli beklentileri daha yüksek	11
Özel okul öğrencisinde sorumluluk duygusu daha düşük	10
Özel okulda öğrencilerde amaç eksikliği daha fazla	9
Özel okulda öğrenci daha fazla ilgi görme ihtiyacında	9
Devlet okulunda cezalandırma daha fazla	9
Özel okulda veli ile iletişim sistemi daha etkin	8
Öğrencilerin davranış sorunları devlet okullarında daha az	5
Özelde veli sınıf yönetimine daha fazla karışmak ister	4
Fark yok	2

Tablo 8 incelendiğinde; “Devlet Okulu ile özel okul arasında sınıf yönetimi bakımından en önemli farklar sizce nedir?” sorusuna 16 öğretmen sınıf yönetimi anlayışı farklılığı (devlette daha otokrat - özelde daha demokrat olma), 15 öğretmen özelde profesyonel yardım ve PDR desteği alma imkânı daha fazla, 13 öğretmen öğretmenin gücü ve güç kullanımı farklı (devlette öğretmen daha güçlü), 12 öğretmen özel okulda öğrencilerin benmerkezci oluşları daha fazla, devlette öğrenci daha itaatkâr ve devlette öğrenci öğretmenini daha çok önemser’ cevabını vermişlerdir.

Sınıf yönetimi anlayışı farklılığı ile ilgili olarak (Ö-1) katılımcısı, ‘Devlet okullarında otokratik, özel okullarda demokratik yönetimin hâkim olmasıdır. Kalabalık sınıflar gerçeği bunun en önemli sebebidir.’ demekte ve bunu kalabalık sınıf mevcutlarıyla izah etmektedir. Özelde profesyonel yardım ve PDR desteği alma imkânı daha fazla ile ilgili olarak (Ö-16) katılımcısı ‘Özel okulda rehberlik hizmeti oldukça iyi verilmekteydi, ayrıca; velilerle telefon- ev ziyaretleri-veli görüşme odası- velilerle sosyal aktiviteleri hem biz hem de rehber uzman yapmaktaydı’ demektedir. Öğretmenin gücü ve güç kullanımı farklı (devlette öğretmen daha güçlü) görüşü ile

ilgili olarak (Ö-2) katılımcısı ‘Devlette davulda tokmak da öğretmende, özelde birçok öğretmenin davul elinde, tokmak başkalarında.’ şeklinde görüşünü açıklamaktadır. Özel okulda öğrencilerin benmerkezci oluşları daha fazla görüşü ile ilgili olarak (Ö-11) katılımcısı ‘Devlet okullarındaki çocuklarda davranış sorunları daha az. Bu da devlet okullarında sınıf yönetimini daha kolaylaştırmakta... Özel okullarda her çocuk “önce ben” psikolojisi ile hareket eder. Evdeki gibi aşırı ilgi bekler. Bu da sınıf yönetimini zorlaştırıyor.’ demektedir. Devlette öğrenci daha itaatkâr görüşü ile ilgili olarak (Ö-14) katılımcısı ‘Devletteki çocuk daha itaatkâr. Yoktan var etme heyecanı yaşıyor. Özeldeki varların arasında var oluşun zorluğunu yaşıyor’. ve (Ö-17) katılımcısı “Sınıf mevcudu özel okulların 2-3 katı olmasına rağmen yönetmek daha kolaydı. Olumsuz davranış yapan çocuğa baktığınızda hemen kendine çekidüzen verirdi. Özel okulda bu mümkün değil.”, Devlette öğrenci öğretmenini daha çok önemser görüşü ile ilgili olarak (Ö-7) katılımcısı ‘Devlet okulundaki bir çocuk öğretmeni daha çok önemseyebilmekte, değer vermektedir.’ cevabını vermiştir. Öğretmenin kendini geliştirme ile ilgili olarak (Ö-10) katılımcısına göre “Özel okulda öğretmen gelişimi için mesleki imkânlar veriliyor, paylaşımlar yapılıyor. Özel okullarda gerek veliler gerekse kurumlar çok olumlu ve başarılı sonuçlar beklemektedirler. Zira özel okulların hayatiyetini devam ettirebilmeleri için başarılı olmaları zorunluluğu vardır. Bu konuda kurum ve yönetim haklıdır. Devlet okulunda kayıt yaptıрма korkusu olmadığından öğretmen ve yöneticiler daha rahat hareket edebilmektedirler. Özelde öğretmenin kendini yenilememesi durumunda orada öğretmen olarak kalması oldukça zordur’ demektedir. Öğrencilerin; sorumlulukları ile ilgili olarak (Ö-5) katılımcısı “Özel okul öğrencisi daha sorumsuz. Bu da öğretmen sabrını zorluyor.”, veli beklentisinin yüksekliği ile ilgili olarak (Ö-9) katılımcısı “Veliler çocuklarının üstün yetenekli ve özel olduklarını sanıyorlar. Çok yüksek beklentilerle verdikleri paranın karşılığını almak istiyorlar. Çocukta yetenek ya da azim yoksa hayal kırıklığı yaşıyor ve ilk olarak okul ve öğretmeni suçluyorlar.” şeklinde görüşünü belirtmektedir.

Tartışma

Bu çalışmanın amacı devlet ve özel okullarının her ikisinde de çalışmış sınıf öğretmenlerinin, sınıf yönetimindeki karşılaştıkları

farklılıklara ilişkin görüşleri ortaya çıkarmaya çalışmaktır. Bu nedenle daha önce devlet okulunda görev yapmış, şuanda İstanbul hali hazırda 6 özel okulda görev yapan 3erkek 16 kadın olmak üzere 19 öğretmen çalışma grubu olarak tercih edilmiştir. Araştırmaya katılan Öğretmenlerin 51 ile 65 yaş arasında oldukları görülmektedir. Mesleki kıdem olarak en düşüğü 20 en yükseği 47 yıllık kıdeme sahiptir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin devlet okulunda 5 ile 30 yıl arasında görev yaptığı tespit edilirken aynı öğretmenlerin, özel okulda 4 ile 19 yıl arasında görev yaptıkları görülmektedir.

Devlet ve özel okul tecrübesine sahip öğretmenlerin; bu okullarda görev yaparken sınıfı yönetirken en fazla hangi konularda zorlandıklarına, devlet ve özel okulda sınıfı yönetmenin en kolay yönleri neler olduğuna ve devlet okulu ile özel okul arasında sınıf yönetimi bakımından en önemli farkların neler olduğuna ilişkin çalışmaların bulunmadığı, yapılan çalışmaların genel olarak öğretmenlerin en fazla karşılaştıkları istenmeyen davranışlara ilişkin olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenler devlet okulunda sınıfı yönetirken en fazla zorlandıkları konularda ağırlıklı olarak öğrenci fazlalığından kaynaklı faktörlerden bahsetmişlerdir. Bu cevaplar incelendiğinde; öğrenci mevcudunun fazlalığı nedeniyle sınıf ve ödev kontrolünün zorlaştığı, öğrenci mevcudunun fazlalığı nedeniyle öğrencilere yeterli zaman ayrılmadığından bahsettikleri ve şikâyetçi oldukları görülmektedir.

İlköğretim ve ortaöğretim kademelerinde çalışan öğretmenler, sınıf mevcudunun kalabalık olmasının sınıf hakimiyetini zorlaştırdığını ifade etmektedir (Paliç ve Keleş, 2011). Özel okullardaki sınıf mevcutları daha düşüktür (Özgan vd., 2011). Ülkemizde özellikle büyük şehirlerde sınıfların oldukça kalabalık olduğu, bunun da diğer yönlerden olduğu gibi sınıf yönetiminde öğretmenin işini zorlaştırmaktadır. Hızlı nüfus artışı, göç, devletin okul ve derslik yapımı konusunda yeterli bütçe ayıramayışı, öğretmen alımlarındaki yetersizliği vb. nedenlerle kimi devlet okullarında sınıflar eğitim – öğretimi engelleyecek oranda kalabalıktır. Ne kadar iyi hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim alırsa alsın öğretmenin kalabalık sınıflarda eğitim – öğretim ve sınıf yönetimi konusunda zorlanması kaçınılmazdır. Kalabalık sınıflarda öğretmenin öğrencileri çeşitli yönleriyle tanıması, derse aktif olarak katabilmesi, onları kişilik vb. yönlerden geliştirebilmesi zordur. Bir tarafta 15-20 öğrenciyle geniş

ve rahat bir ortamda ders ve etkinlik yapılırken diğer tarafta ise tahta ve kapı önüne kadar yerleştirilmiş iki-üç kişilik sıralarda dört öğrencinin oturmaya çalıştığı, öğrencinin tıka basa doldurulduğu sınıflar da öğretmen ders ve etkinlik yapmaya çalışmaktadır.

Devlet okullarında öğretmeni zorlayan bir diğer konu ise ailenin yeteri kadar sorumluluk üstlenmemesi ve velilerin çocukları ile yeterince ilgilenmeyişleri ile ilgili durum tesbitidir. Ne yazık ki devlet okuluna çocuğunu gönderen ailelerin önemli bir kısmı eskisi kadar olmasa bile çocuğu okula kaydettirdikten sonra artık görevinin bittiğini düşünerek daha fazla ilgilenmemekte ve daha fazla sorumluluk almamayı tercih etmektedir.

Araştırmacılara göre, okullar ve okul sistemine ailelerin bakış açısı değişmediği sürece eğitimden özellikle öğrenci açısından yarar elde edilmesi mümkün görülmemektedir (Coleman, 1998:9). Çocuğun eğitimi tek başına aileye ya da tek başına okula bırakılamayacak kadar önemli bir konudur. Ailenin iyi bir eğitim için yeteri kadar sorumluluk üstlenmediği ve ilgi göstermediği durumlarda başarıya ulaşma olasılığı düşüktür ve eğitim de şansa bırakılmış demektir.

Öğretmenlerin özel okulda görev yaptıklarında sınıfı yönetirken en fazla hangi konularda zorlandınız” sorusuna verdikleri cevaplara göre öğrencilerin laf dinlememeleri, şımarık oluşları ve öğrencilerin ben merkezli oluşları öğretmenleri en fazla zorlayan konulardır. Çoğunlukla, ekonomik durumu yüksek velilerin çocuklarını şımartmaları, çocuklarının da “buradakilerin parasını annem-babam veriyor” şeklindeki düşünceye sahip oluşları ve bunlara bağlı olarak ta bunları davranışlarına yansıtmaları öğretmenlerin en fazla zorlandıkları noktalaradır.

Bu çalışmada araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı “Devlet okulunda görev yaparken en fazla karşılaştığınız istenmeyen davranışlar nelerdi” sorusuna ‘arkadaşlarını şikayet’, ‘izin almadan konuşmak’, ‘küfür etmek-küfürlü konuşmak’ şeklinde cevap vermişlerdir. İstenmeyen davranışlar, eğitimi engelleyerek amaçlara ulaşmayı zorlaştırmakta ve öğretmeni zorlamaktadır. Öğrencilerin olduğu her yerde her ülkede yaygınlığı farklı olmakla birlikte istenmeyen davranışlar söz konusudur.

Devlet okulunda görev yapan sınıf öğretmenleri üzerinde yapılan araştırmaların bazılarının sonuçları kısmen araştırmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir. Örneğin; Türnüklü ve Yıldız (2002)’ın yaptıkları bir çalışmada, istenmeyen davranışlar olarak

önem sırasına göre; küfür etme, arkadaşlarına fiziksel saldırıda bulunma, hırsızlık, arkadaşlarıyla alay etme, öğretmene yalan söyleme, okul araç ve gereğine zarar verme, başkasının eşyasına zarar verme, Çetin (2013)'in yaptığı nitel bir çalışmada sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışlar; sınıf kurallarına uymama, küfürlü konuşma, derste izinsiz konuşma, çekingenlik, hiperaktivite ve dikkat eksikliği, şiddet içerikli televizyon programları izlenmesinden kaynaklanan sorunlar (tehdit etme) şeklindedir. Çankaya (2011)'nin yaptığı nitel bir çalışmada öğretmenlerin sıklıkla karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları arasında; “derse ilgisiz olma”, “kopya çekme”, “fiziksel ve sözlü şiddet”, “öğretmene karşı saygısızlık”, “sorumluluk üstlenmeme”, “dersin düzenini bozma” ve “gruplaşma” yer almaktadır. Karadağ ve Öney (2006)'in yaptıkları bir çalışmada öğrencilerin sınıf içinde öğretmenlerine karşı gösterdikleri olumsuz davranışlar olarak; öğretmeni ile etkileşime girmeme, öğretmenin uyarılarını dinlememe, öğretmenlerinden izin almadan konuşma, öğretmen ders anlatırken başka bir işle uğraşma, öğretmenine yalan söyleme, öğretmenin söylediklerini ve yaptıklarını onaylamama, öğretmenine küsme davranışlarının daha sık gösterildiğini belirtmişlerdir. Aynı çalışmada öğrencilerin sınıf içinde arkadaşlarına karşı gösterdikleri olumsuz davranışlara ilişkin olarak ta; arkadaşları ile etkileşime girmeme, arkadaşlarına hakaret etme, arkadaşlarının kusurları ile alay etme, arkadaşlarının söylediklerine ve yaptıklarına sürekli itiraz etme, arkadaşlarına küsme, arkadaşlarıyla kavga etme vb. davranışların daha sık gösterildiğini belirtmişlerdir. Durmuşçelebi (2010)'nin özel ve devlet okullarında istenmeyen davranışları karşılaştırdığı bir araştırmasında devlet okullarında ilk sınıflarda arkadaşlarını şikayet, izin almadan konuşma, öğretmen ve arkadaşlarının konuşmasını kesme, plansız çalışma, verilen görevleri yapmama davranışları görülürken özel okullarda sırasıyla izin almadan konuşma, arkadaşlarını şikayet, plansız çalışma, öğretmen ve arkadaşlarının konuşmasını kesme, ders sırasında başka bir şey ile uğraşma davranışları görülmektedir. Çapri, Balcı ve Çelikkaleli (2010)'nin çalışmalarında ise söz verilmeden konuşma, derste her şeye amaçsızca gülme, yanındaki ya da arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme, arkadaşlarının dikkatini dağıtacak biçimde kıpırdanıp durma, derste dersle ilgisi olmayan bir konuda yüksek sesle konuşma, dikkatini derse vermeme, vb. istenmeyen davranışlar

daha sık görülmektedir. Öğretmenlerin özel okulda en fazla karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ise ‘kurallara uymama’ ve ‘ders içinde kendi aralarında iletişimde bulunma (konuşma vs.)’ ve ‘dikkat çekme/dikkat çekmeye çalışma’dır. Batıda yapılan araştırmalarda, özel okullarda resmi okullara göre daha sıkı ancak, daha adil bir disiplin uygulandığı görülmektedir. Aynı araştırmalar, devamsızlık ve disiplin sorunlarının özel okullarda resmi okullara göre daha az yaşandığını göstermektedir (Coleman, 1981’den akt: İpek, 1999). Özel ve resmi ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin istenmeyen davranışlar ile karşılaşma durumlarını karşılaştıran bir çalışmada Özmen (2012) resmi ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin, istenmeyen davranışlarla daha fazla karşılaştığı sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenler, devlet okulunda sınıfı yönetmenin en kolay yönleri olarak; ‘öğrencinin öğretmene daha bağlı olmasını’, ‘öğretmenin daha fazla söz sahibi olmasını’, ‘öğrencilerin otoriteye boyun eğmelerini’, ve ‘öğrencinin öğretmene daha saygılı olmasını’, özel okulda sınıfı yönetmenin en kolay yönleri olarak ise; öğrenci sayısının azlığını, PDR hizmetlerinin kolay alınmasını ve teknoloji kullanımının kolay olmasını öncelikli olarak belirtmektedirler. Eyüboğlu (2002:138)’na göre özel okullar; sınıf mevcutları maksimum 28’dir. Rehberlik çalışmaları çok ağırlık verilen vazgeçilmez bir koludur.

Bu çalışmadaki sonuçlar (öğrenci sayısının azlığı, PDR hizmetlerinin kolay alınması ve teknoloji kullanımının kolay olmasını) yukarıdaki görüş ile benzerlikler göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenler devlet okulu ile özel okul arasında sınıf yönetimi bakımından en önemli farklar olarak; Sınıf yönetimi anlayışı farklılığını (devlette daha otokrat-özelde daha demokrat olma), özelde profesyonel yardım ve PDR desteği alma imkanının daha fazla olduğunu, öğretmenin gücü ve güç kullanımının farklı olduğunu (devlette öğretmen daha güçlü), özel okulda öğrencilerin benmerkezci oluşlarının daha fazla olduğunu, devlette öğrencilerin daha itaatkar olduğunu ve devlette öğrencilerin öğretmenini daha çok önemsedığını düşünmektedirler.

KAYNAKÇA

- Açıklan, A. (1989). Özel ve devlet liselerinde veli beklentilerinin örgütsel ve yönetsel boyutları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4, 85-91.
- Bursalıoğlu, Z. (1999). Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış. Ankara: Pegem Yay.
- Bıkmaz, H. F. & Güler, D. (2002). What parents expect from classroom teachers and how classroom teachers measure up those expectations. Kuramdan Uygulamaya Eğitim Bilimleri / Educational Sciences: Theory & Practice, 2(2), 445-472.
- Candaş, A., Akkan, B. E., Deniz, M. B. & Günseli, S. (2011). Devlet İlköğretim Okullarında Ücretsiz Öğle Yemeği Sağlamak Mümkün mü? İstanbul: Açık Toplum Vakfı.
- Chubb, J. E. & Moe, T. M. (1988). Politics, markets, and the organization of schools. American Political Science Review, 82(4), 1065-1087.
- Coleman, P. (1998). Parent, Student and Teacher Collaboration: The Power of Three, Thousand Oaks: Corwin Press, Inc.
- Çankaya, İ. (2011). Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yolları. Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6 (2), Spring, 307-316.
- Çapri, B., Balcı, A. & Çelikkaleli, Ö. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(2), 89-102.
- Çelik, V. (2012). Sınıf Yönetimi. 6. Basım, Ankara: Nobel.
- Çetin, B. (2013). Sınıfta İstenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 14(1), 255-269.
- Çokgezen, M. & Terzi, N. (2008). Türkiye'de devletin eğitime müdahalesinin yeterli gerekçesi var mı? Liberal Düşünce. 49(13), 3-24.
- Durmuşçelebi, M. (2010). Investigating students misbehavior in classroom management in state and private primary schools with a comparative approach. Education, 130, 377- 383.

- Ensari, H. (2002). Eğitimde Kalite Arayışları ve Özel Okullar Paneli. Özel Okullar ve Eğitimde Kalite. Özel Okullar ve Eğitimde Kalite (Ed: İ. Erdoğan) İstanbul: Özel Okullar Derneği Yayını.
- Ercan, L. (2009). Sınıfta İstenmeyen Davranışların Yönetimi. Sınıf Yönetimi (Ed: L. Küçükahmet) 10.Baskı, Ankara: PegemA.
- Erdoğan, İ. (2005). Yeni Bir Binyıla Doğru Türk Eğitim Sistemi. 4.Baskı, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Ertürk, S. (1972). Eğitimde Program Geliştirme. Yelken-tepe Yayınları: Ankara
- Eyüpoğlu, R. (2002). Genel Değerlendirme. Özel Okullar ve Eğitimde Kalite (Ed: İ. Erdoğan) İstanbul: Özel Okullar Derneği Yayını.
- Fennimore, B. S. (1995). Student-Centered Classroom Management. Albany: Delmar Publishers.
- Gardner, H. (1991). The Unschooled Mind: How Children Think and How Schools Should Teach. New York: BasicBooks.
- <http://ookgm.meb.gov.tr/www/ozel-okullar/icerik/180>
- İpek, C. (1999). Resmî liseler ile özel liselerde örgütsel kültür ve öğretmen-öğrenci ilişkisi. Eğitim Yönetimi Dergisi, 5(19), 411-442.
- Karadağ, E. & Öney, A. (2006). İlköğretim birinci kademe öğrencilerinin sınıf-içi olumsuz davranışlarının değerlendirilmesi. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 1,119-134.
- Khan, H. M. A., Chandio, J. H. & Farooqi, M. T. K. (2014). Comparison of performance appraisal system in public and private schools. Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences, 8(1), 272-278.
- Lynch, K. L. & Lodge, A. (2002). Equality and Power in Schools: Redistribution, Recognition and Representation. London: RoutledgeFalmer.
- Memduhoğlu, H. B. (2008). Türk Eğitim Sisteminin Genel Yapısı (Amaçlar, Temel İlkeler ve Okul Sistemi). Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi (Ed: H.B. Memduhoğlu ve K. Yılmaz), Ankara: PegemA.
- Olsen, J. & Cooper, P. (2001). Dealing with Disruptive Students in Classrooms. London: KoganPage Limited.

- Özgan, H., Yiğit, C., Aydın, Z & Küllük, M.C. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin algılarının incelenmesi ve karşılaştırılması. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (<http://sbe.gantep.edu.tr>), 10(1),617-635.
- Özmen, Z. K. (2012). İlköğretim okulu öğretmenlerinin öğrencilerin istenmeyen davranışlarını algılama düzeyleri. Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counseling, 1(1), 35-43.
- Paliç, G. & Keleş, E. (2011). Sınıf yönetimine ilişkin öğretmen görüşleri. Educational Administration: Theory and Practice, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 17 (2), 199-220.
- PISA IN FOCUS, 2011/7(August)
<http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/pisainfocus/48482894.pdf>
- Rogers, C. & Freiberg, H. J. (1994). Freedom to Learn (3rd Ed.). New York: Macmillan.
- Smith, R. (1995). Successful School Management. London: Cassell.
- Şişman, M. (2008). Eğitim Sisteminin Oluşturulması. Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi (Ed. M.Şişman ve İ.Taşdemir) Ankara: PegemA.
- Turan, S. (2004). Yönetimle İlgili Temel Teori ve Yaklaşımlar. Sınıf Yönetimi (Ed: Mehmet Şişman ve Selahattin Turan), Ankara: Öğreti PegemA Yayınları.
- Türnüklü, A. & Yıldız, V. (2002). Öğretmenlerin öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla başa çıkma stratejileri. Çağdaş Eğitim, 284, 22-27.
- Yavuz, Y. & Yılmaz, E. (2012). Resmi ve özel ilköğretim okullarının okul kültürü üzerine öğretmen ve öğrenci görüşleri. International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education, 1(3), 76-90.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. 5. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yılmaz, K. (2005). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin görüşleri. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(1), 1-13.
- Zimmer, R. W. & Toma, E. F. (2000). Peer effects in private and public schools across countries. Journal of Policy Analysis and Management, 19(1), 75-92.

